לבסוף קבעוה כו׳. וזהו השנית: שלחה להם. בשנה שנייה לקובעה עליהם חובה: קבעוני. ליוס טוב ולקרייה להיות לי לשם: קנאה את מעוררת עלינו. שיאמרו האומות שאנו שמחים להזכיר מפלתן: כבר אני כתובה. ושם יהו רואין מה שאירע להם על ידי

נאמרה לקרות ולא לכתוב. משמע דסבר דמותר לקרותה ע״פ וקשה דהיכי פליג על סתם משנה דלקמן דף״ב (דף יז.) (ב) דתני קראה על פה לא יצא ורב נמי הוא דאמר לקמן (דף יט.) שצריך לכותבה ולתופר׳ בגידין ור׳ יוחנן נמי [אמר] (שם:) דאם קראה (ג) בין הכתובים לא יצא לכך נר׳ לפר׳ דהא דקאמר לא ניתנה ליכתב ברוח הקודש[כ] אבל מדרבנן ניתנה ליכתב ולקרות ואכתי קשיא דהא אמרינן בפ׳ (ד) הממונה במסכת יומא (דף כט.) נמשלה אסתר לאילת השחר מה שחר סוף הלילה אף אסתר סוף הנסים ופריך והא איכא חנוכה ומשני ניתן ליכתב קאמר ופריך הניחא למאן דאמר ניתן ליכתב אלא למאן דאמר לא ניתן ליכתב מאי איכא למימר (ה) ואין לומר דהא דניתן ליכתב מדרבנן קרי כתיבה דאם כן הדרא קושיין לדוכתא דהא איכא חנוכה שניתנה לכתוב מדרבנן במגילת תענית ותירץ הר״ר אלחנן דכתיבה דמגילה מהניא טפי דהא צריכה גידין וסרטוט[ט] וכמה דברים דלא צריכי במגילת תענית:

לכולהו (ו) **איכא פירכא בר מדשמואל.** וקשה דלשמואל מי ליכא פירכא דהא רבא גופיה הוא דאמר פרק רבי עקיבא (שבת דף פח. ושם) (מכאן מודעא רבה לאורייתא) שקבלו שנית בימי אחשורוש אלמא דאיצטריך קרא לדרשא אחרינא ויש לומר דלא חשיב האי פירכא דהא שפיר שמעינן מינה תרתי ולא דמי האי פירכא לשאר פירכות דאינך דסתר סברתם לגמרי[כ]:

ורב נחמן אמר מהכא וזכרם לא יסוף מזרעם. דבריסא דקרא לא חזינן אלא היהודים שבאותו הדור: דלא

השנית ואיצטריך למיכתב בכל שנה ושנה דאי מבכל שנה ושנה הוה אמינא כי קושין קא משמע לן השנית ואי אשמועינן השנית הוה אמינא בתחילה בראשון ובשני קמ״ל בכל שנה ושנה ורבי אליעזר בר׳ יוסי האי השנית מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדרב שמואל בר יהודה דאמר רב שמואל בר יהודה בתחילה קבעוה בשושן ולבסוף בכל העולם כולו. אמר רב שמואל בר יהודה שלחה להם אסתר לחכמים קבעוני לדורות שלחו לה קנאה את מעוררת עלינו לבין האומות שלחה להם כבר כתובה אני על דברי הימים למלכי מדי ופרס [פ] רב ורב חנינא ורבי יוחנן ורב חביבא מתנו בכוליה סדר מועד כל כי האי זוגא חלופי רבי יוחנן ומעייל רבי יונתן שלחה להם אסתר לחכמים כתבוני לדורות[פ] שלחו לה [א] הלא כתבתי לך שלישים שלישים ולא רבעים עד שמצאו לו[ג] מקרא כתוב בתורה [ב] כתב זאת זכרון בספר כתב זאת מה שכתוב כאן ובמשנה תורה זכרון מה שכתוב בנביאים בספר מה שכתוב במגלה כתנאי כתב זאת מה שכתוב כאן זכרון מה שכתוב במשנה תורה בספר מה שכתוב בנביאים דברי רבי יהושע ר׳ אלעזר המודעי אומר כתב זאת מה שכתוב כאן ובמשנה תורה זכרון מה שכתוב בנביאים בספר מה שכתוב במגלה. אמר רב יהודה אמר שמואל אסתר אינה מטמאה את הידים למימרא דסבר שמואל אסתר לאו ברוח הקודש נאמרה והאמר שמואל אסתר ברוח הקודש נאמרה נאמרה לקרות [ג] ולא נאמרה ליכתוב מיתיבי [ג] רבי מאיר אומר קהלת אינו מטמא את הידים ומחלוקת בשיר השירים ר׳ יוסי אומר שיר השירים מטמא את הידים ומחלוקת בקהלת ר׳ שמעון אומר קהלת מקולי ב״ש ומחומרי ב״ה אבל [א]רות ושיר השירים ואסתר מטמאין את הידים הוא דאמר כר׳ יהושע [ד] תניא ר׳ שמעון בן מנסיא אומר [ב] קהלת אינו מטמא את הידים מפני שחכמתו של שלמה היא אמרו לו וכי זו בלבד אמר והלא כבר נאמר [ג] וידבר שלשת אלפים משל ואומר [ד] אל תוסף על דבריו מאי ואומר וכי תימא מימר טובא אמר דאי בעי איכתיב ודאי בעי לא איכתיב תא שמע אל תוסף על דבריו תניא ר׳ אליעזר אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר [ה] ויאמר המן בלבו ר׳ עקיבא אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר [ו] ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל רואיה ר״מ אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר [ז] ויודע הדבר למרדכי רבי יוסי בן דורמסקית אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר [ח] ובבזה לא שלחו את ידם אמר שמואל אי הואי התם הוה אמינא מלתא דעדיפא מכולהו שנאמר [ט] קימו וקבלו [י] קימו למעלה מה שקיבלו למטה אמר רבא [יא] לכולהו אית להו פירכא לבר מדשמואל דלית ליה פירכא דרבי אליעזר סברא הוא דלא הוה אינש דחשיב למלכא כוותיה והאי כי קא מפיש טובא ואמר אדעתיה דנפשיה קאמר דר״ע דלמא [יב] כר׳ אלעזר דאמר מלמד שכל אחד ואחד נדמתה לו כאומתו והא דרבי מאיר דלמא כרבי חייא בר אבא[ג] דאמר בגתן ותרש שני טרשיים היו והא דרבי יוסי בן דורמסקית דלמא פריסתקי שדור דשמואל ודאי לית ליה פירכא אמר (פ) רבינא [יג] היינו דאמרי אינשי טבא חדא פלפלתא חריפתא ממלי צני קרי רב יוסף אמר מהכא [יד] וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים רב נחמן בר יצחק אומר מהכא [טו] וזכרם לא יסוף מזרעם: ומתנות לאביונים: תני רב יוסף [טז] ומשלוח מנות איש לרעהו [יז] שתי מנות לאיש אחד [יח] ומתנות לאביונים [יט] שתי מתנות לשני בני אדם רבי יהודה נשיאה שדר ליה לרבי אושעיא אטמא דעיגלא תלתא וגרבא דחמרא שלח ליה

ה״ג

חשק שלמה על רבינו חננאל

הגהות וציונים פ) בכת״י ובע״י הגירסא כתבוני **בספר** (וכ״ה בילקו״ש), וכ״ה ישר מאד (דק״ס): **ג)** צ״ל לה (רש״ש), וכ״ה בכת״י: **ג)** [לקמן יג ע״ב ושם איתא **רבי יוחנן**] (גליון): **ד)** בכת״י וברש״י שבע״י נוסף **שלחה להם אסתר וכו׳**: **ה)** יש להוסיף תיבות **יש מחליפין רבי יוחנן** (רש״ש), וכ״ה בע״י (ותיבות ״חלופי ריו״ח״ הוא תחילת דבור חדש): **ו)** צ״ל **ששילשתי** (רש״ש), וכ״ה ברש״י שבע״י **ששילשתי לך**: **ז)** נ״א **ומגזירת** (גליון), אך קשה דמה לו לרש״י להזכיר זה, אלא נראה שצ״ל כלפנינו והוא תחילת דבור חדש וקאי על הא דאמרינן בגמ׳ ומחלוקת בשיר השירים (חשק שלמה, רש״ש), וכ״ה בכת״י ומחלוקת. **דב״ש וב״ה** (ותיבת ״היא״ ליתא): **ח)** בכת״י נוסף **שמואל דאמר אינו מטמא את הידים אמר כר׳ יהושע** דאמר: **ט)** נדצ״ל **מגילה** (באה״מ): **י)** ג׳ תיבות אלו ליתא בכת״י וברש״י שבע״, וכן נראה דיש למוחקם (רש״ש עיי״ש): **כ)** ברש״י שבע״י הנוסח לו **אלא ברוה״ק נגלה אליו**: **ל)** יש להוסיף וגו׳ (שפ״ח), וכ״ה בכת״י: **מ)** צ״ל מנא **ידעי** כ״ה ברש״י ע״י: **נ)** בתוס׳ הרא״ש **מן התורה**: **ס)** [ועי׳ תוס׳ שבת פח ע״א ד״ה אמר רבא כתבו עוד תירוץ שני וע״ע תוס׳ שבועות לט ע״א ד״ה קיימו] (גליון):

עין משפט נר מצוה

מה **א** ב מיי׳ פ״ט מהל׳ שאר אבות הטומאות הלכה ו:
מו **ג** מיי׳ פ״ב מהלכות מגילה הלכה טו סמג עשין ד טוש״ע א״ח סימן תרלה סעיף ד:
מז **ד** מיי׳ שם הלכה טז סמג שם טוש״ע א״ח סי׳ תרלד סעיף א:

רבינו חננאל

השנית ש״מ דבאדר השני: קנאה את מעוררת עלינו. כלומר כיון שתיכתב ותיקבע לדורות יהיו האומות שומעין הדבר הזה ומתקנאין ואומרים נשלם גמולכם. שלישים ולא רבעים פי׳ לא נתן להיכתב פ) זכרון עמלק פעמים אמור בתורה ויבא עמלק. וקי״ל כר׳ אלעזר המודעי דאמר כתוב זאת מה שכתוב כאן ובמשנה תורה. זכרון מה שכתוב בנביאים. בספר [מה] שכתוב במגילה: אסתר מטמא את הידים דברי רשב״י. פי׳ כל כתבי הקדש מטמאין את הנוגע בהן כדתנן בסוף מסכת ידים תרגום שבעזרא ושבדניאל מטמאין את הידים תרגום שכתבו עברית ועברית שכתבו תרגום [וכתב עברי] אין מטמאין את הידים (וכתב עברי) לעולם אין מטמא עד שיכתבנו אשורית על העור בדיו. אומרים צדוקים קובלים אנחנו עליכם פרושים שאתם אומרים כתבי הקדש מטמאין את הידים וכתבי המירם אינן מטמאין את הידים אמר להם ריב״ז וכי אין לנו על הפרושים אלא זו בלבד הרי הן אומרים עצמות חמור טהורין ועצמות יוחנן כה״ג טמאין. א״ל לפי חיבתן הן טומאתן שלא יעשה אדם עצמות אביו ואמו תרוודות. אמר להן אף כתבי הקדש לפי חיבתן הן טומאתן כו׳ כלומר גזרו עליהן טומאה שלא יהיו מצויין לנגיעתן בכל עת. ומפורש במס׳ שבת פ״א [ד׳ י״ד] ובספר מ״ט גזרו ביה [טומאה] דאמר רב משרשיא בתחלה היו מצניעין אוכלין דתרומה אצל ס״ת אמרי האי קדש והאי קדש כיון דחזו דאתו לידי פסידא שהיו העכברים אוכלים הספרים גזרו ביה רבנן [טומאה] ואף אסתר מטמאה את הידים: ברוה״ק נאמרה שנא׳ קיימו וקבלו היהודים (מכלל שיש בה קדושה) קיימו למעלה מה שקבלו עליהם למטה וכל אלו הפסוקים כגון ויאמר המן בלבו וכיוצא בו מי מודע מה היה בלבו אלא הקב״ה: תני רב יוסף ומשלוח מנות איש לרעהו. ב׳ מנות לאדם אחד דכתיב מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים ב׳ מנות לב׳ בני אדם. ר׳ יהודה נשיאה שלח לר׳ הושעיא ירך של עגל שלישי לבטן וקנקן יין

מסורת הש״ס עם הוספות

א) סוכה ד: שבת נד:, **ב)** [יומא כט.], **ג)** ידיס פרק ג מ״ה עדיות פרק ה מ״ג [ע״פ שינוי נוסחאות ועיין בתוי״ט], **ד)** תוספתא ידים פ״ב מ״ו, **ה)** מכות דף כג:, **ו)** [חגיגה דף י. וש״נ], **ז)** לקמן דף יג., **ח)** יומא פה: חגיגה י., **ט)** לקמן טז: יט ע״א.

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ אמר רבא היינו דאמרי אינשי: **(ב)** תוס׳ ד״ה נאמרה וכו׳ דפ״ב דתנן קראה וכו׳: **(ג)** **בא״ד** דאם קראה במגילה הכתובה בין הכתובים וכו׳: **(ד)** שם פרק א״ל הממונה: **(ה)** שם מאי איכא למימר מוקים לה כרבי בנימין בר יפת ואין לומר: **(ו)** ד״ה לכולהו נ״ב עיין פ״ק דחגיגה במוס׳ ד״ה דלמא כר׳ יהודה בדף י׳ ע״א:

ליקוטי רש״י

[נדפס בסוף המסכת]

תורה אור השלם

א) הֲלֹא כָתַבְתִּי לְךָ שָׁלִישִׁים בְּמוֹעֲצֹת וָדָעַת: [משלי כב, כ]

ב) וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר וְשִׂים בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּי מָחֹה אֶמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם: [שמות יז, יד]

ג) וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וָאָלֶף: [מלכים א׳ ה, יב]

ד) אַל תּוֹסֵף עַל דְּבָרָיו פֶּן יוֹכִיחַ בְּךָ וְנִכְזָבְתָּ: [משלי ל, ו]

ה) וַיָּבוֹא הָמָן וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ מַה לַּעֲשׂוֹת בָּאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ וַיֹּאמֶר הָמָן בְּלִבּוֹ לְמִי יַחְפֹּץ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת יְקָר יוֹתֵר מִמֶּנִּי: [אסתר ג, ו]

ו) וּבְהַגִּיעַ תֹּר אֶסְתֵּר בַּת אֲבִיחַיִל דֹּד מָרְדֳּכַי אֲשֶׁר לָקַח לוֹ לְבַת לָבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ לֹא בִקְּשָׁה דָּבָר כִּי אִם אֶת אֲשֶׁר יֹאמַר הֲגַי סְרִיס הַמֶּלֶךְ שֹׁמֵר הַנָּשִׁים וַתְּהִי אֶסְתֵּר נֹשֵׂאת חֵן בְּעֵינֵי כָּל רֹאֶיהָ: [אסתר ב, טו]

ז) וַיִּוָּדַע הַדָּבָר לְמָרְדֳּכָי וַיַּגֵּד לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ בְּשֵׁם מָרְדֳּכָי: [אסתר ב, כב]

ח) עֲשֶׂרֶת בְּנֵי הָמָן בֶּן הַמְּדָתָא צֹרֵר הַיְּהוּדִים הָרָגוּ וּבַבִּזָּה לֹא שָׁלְחוּ אֶת יָדָם: [אסתר ט, י]

ט) קִיְּמוּ וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים עֲלֵיהֶם וְעַל זַרְעָם וְעַל כָּל הַנִּלְוִים עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבוֹר לִהְיוֹת עֹשִׂים אֵת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כִּכְתָבָם וְכִזְמַנָּם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה: [אסתר ט, כז]

י) וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר וָעִיר וִימֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעַבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים וְזִכְרָם לֹא יָסוּף מִזַּרְעָם: [אסתר ט, כח]

כ) כַּיָּמִים אֲשֶׁר נָחוּ בָהֶם הַיְּהוּדִים מֵאוֹיְבֵיהֶם וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נָהְפַךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה וּמִשְׁלוֹחַ מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים: [אסתר ט, כב]

דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. [בירושלמי] (ס) אלורה זרש ברוכה אסתר אלוריס כל הרשעים ברוכים כל היהודים:

אין בין יו"ט לשבת. לריך לומר דה"פ אין שום מלאכה אסורה לשבת שלא תהא אסורה ליום טוב אלא אוכל נפש בלבד אבל שאר חלוקים יש ביניהן שזה בסקילה וזה בלאו:

כאן במכשירין שאי אפשר לעשות מערב יו"ט. משמע מדלא (ד) פליגי אלא במכשירין מכלל דגוף המאכל שרי לעשות ביום טוב אע"ג דאפשר לעשות מערב יו"ט ומדרבי יהודה נשמע לרבנן דהא לא פליגי עליה אלא במכשירין וא"כ קשיא דאמר בפרק המניח (שבת דף לה. ושם) החולב והמגבן והממחה והרודה חלות דבש [1] בשבת חייב חטאת הזיל ביו"ט לוקה את האדבעים אע"ג דהוי אוכל נפש ואפי' לרבנן דאמרי התם אחד זה ואחד זה אין בו אלא משום שבות מ"מ מודו היכא דאיכא אב מלאכה דלוקה ויש לומר דודאי אוכל נפש המתקלקל אם עושהו מאתמול מותר לעשות ביו"ט אבל אוכל נפש דעדיף טפי כשהוא עשוי מאתמול כגון ההוא דהמניח אסור לעשותו ביו"ט אבל מכשירין דלא מתקלקל כשנעשו מאתמול בהא ודאי יש לחלק [בין] היכא דאפשר ללא אפשר:

חייבי בריתות בכלל היו. פ"ה בכלל ונכרתו הנפשות העושות וקשה דאם כן הוי ליה למימר אחותו בכלל היתה כלומר בכלל ונכרתו הנפשות ולא היה לו לכתוב כרת בה ויש לומר דה"פ חייבי כריתות בכלל היו פי' בכלל המלקיות דבכל אחת ואחת יש לאו ולמה יצאת כרת באחותו בלא לאו שהרי הכרת לא איצטריך שהרי היתה בכלל ונכרתו אלא ודאי יצתה לדונה בכרת (ה) ומינה נגמר לכל האחריס כדין דבר שהיה בכלל:

אלא

קיימת בנו רבינו א) ומשלוח מנות איש לרעהו (ו) [א] ומתנות לאביונים רבה שדר ליה למרי בר מר ביד אביי מלא טסקא [2] דקשבא ומלי כסא קמחא דאבשונא אמר ליה אביי השתא אמר מרי אי חקלאה מלכא ליהוי דיקולא מצואריה לא נחית הדר שדר ליה איהו מלא טסקא דזנגבילא ומלא כסא דפלפלתא אריכא אמר אביי השתא אמר מר אנא שדרי ליה חוליא ואיהו שדר לי חורפא אמר אביי כי נפקי מבי מר הוה שבענא כי מטאי להתם קריבו לי שיתין צעי דשיתין מיני קדירה ואכלי בהו שיתין פלוגי ובישולא בתרייתא הוו קרו ליה צלי קדר ובעאי למיכס צעא אבתרה אמר אביי היינו דאמרי אינשי כפין עניא ולא ידע אי נמי [3] רווחא לבסימא שכיח אביי בר אבין ור' חנינא בר אבין [4] מחלפי סעודתייהו להדדי | אמר רבא [5] מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי איבסום קם רבה שחטיה לרבי זירא למחר בעי [6] רחמי ואחייה לשנה אמר ליה ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי אמר ליה [7] לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא אמר רבא [8] סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו מאי טעמא [9] ימי משתה ושמחה כתיב רב אשי הוה יתיב קמיה (דרב כהנא [10]) נגה ולא אתו רבנן אמר ליה מאי טעמא לא אתו רבנן (ב) דלמא טרידי בסעודת פורים אמר ליה ולא הוה אפשר למיכלה באורתא אמר ליה לא שמיע ליה למר הא דאמר רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו אמר ליה (אמר רבא הכי [11]) [אמר ליה אין [12]] [13] תנא מיניה ארבעין זימנין ודמי ליה כמאן דמנח בכיסיה: **מתני'** [14] [15] אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד: **גמ'** הא לענין מכשירי אוכל נפש זה וזה שוין מתניתין דלא כרבי יהודה דתניא [16] אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש רבי יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש [17] מ"ט דת"ק אמר קרא [18] הוא [19] ולא מכשיריו ור' יהודה (אמר [20]) [18] לכם [21] לכם [17] לכל צורכיכם ואידך נמי הכתיב לכם לכם [19] ולא לעובדי כוכבים לכם ולא לכלבים ואידך נמי הא כתיב הוא כתיב הוא וכתיב לכם [19] [22] כאן במכשירין שאפשר לעשותן מערב יום טוב כאן במכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יום טוב: **מתני'** [23] [24] אין בין שבת ליום הכפורים אלא שזה זדונו בידי אדם וזה זדונו בכרת: **גמ'** הא לענין תשלומין זה וזה שוין מני מתניתין רבי נחוניא בן הקנה היא דתניא [25] ר' נחוניא בן הקנה היה עושה את יום הכפורים כשבת לתשלומין מה שבת מתחייב בנפשו ופטור מן התשלומין אף יום הכפורים מתחייב בנפשו ופטור מן התשלומין [26] [27] תנן התם כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן שנאמר [28] ונקלה אחיך לעיניך כיון שלקה הרי הוא כאחיך דברי רבי חנניה בן גמליאל [29] אמר ר' יוחנן חלוקין עליו חביריו על ר' חנניה בן גמליאל אמר רבא אמרי בי רב תנינא אין בין יוה"כ לשבת אלא שזה זדונו בידי אדם וזה זדונו בהיכרת ואם איתא אידי ואידי בידי אדם היא אמר רב נחמן [30] הא מני רבי יצחק היא דאמר מלקות בחייבי כריתות ליכא דתניא [31] רבי יצחק אומר חייבי כריתות בכלל היו ולמה יצאת כרת באחותו לדונה בכרת ולא במלקות רב אשי אמר אפי' תימא רבנן זה עיקר זדונו בידי אדם וזה עיקר זדונו בהיכרת: מתני'

חגניה והכי קאמר מתניתין שבת עיקר חומר זדונו בידי אדם וזה עיקר חומר זדונו בהכרת ומיהו אם התרו בו ולקה מיפטר: מתני'

ה"ג קיימת בנו רבינו ומשלוח מנות. דהא תרי מנות איכא: הדר שלח ליה איהו לא גרסינן ליה הכא [1]: **טסקא דקשבא.** שק מלא תמרים: **דאבשונא.** שנתייבשו החטים בתנור בעודן כרמל וקמח שלהן מתוק לעולם: **א"ל אביי.** לרבה: **השתא אמר מרי.** עכשיו יאמר מרי עליך: **אי חקלאה מלכא ליהוי דיקולא מצואריה לא נחית.** הסל שהיה רגיל להוליך בעודנו בן כפר ומאכיל לבהמתו לא יוריד עתה מראשו כך אתה נעשית מלך וראש בפומבדיתא ואינך שולח לו אלא דברים המצויין לכל: **חוליא.** מתיקא: **כי נפקי מבי מר.** כשילאתי מבית אדוני רבה לילך לבית (ג) אבא מרי בר מר הייתי שבע: **צעי.** קערות של מיני מאכל: **דאיכסייא לצעא בתראי.** הייתי חפץ לכוס הקערה אחריו. כל אכילה שלא כדרכה נקרא כוסס: **רווחא לבסימא שכיח.** ריוח מצוי לדבר הממוק בתוך המעייס: **מחלפי סעודתייהו.** זה אוכל עם זה בפורים של שנה זו ובשניה סועד חברו עמו [2]: **לאבסומי.** להשתכר ביין: **ואיבסום.** נשתכרו: **נגה ולא אתו רבנן.** איחר היום ולא באו התלמידים לבית המדרש: **מתני'** אין בין יום טוב לשבת. להיות מותר לכתחלה ביום טוב מה שאסור בשבת אבל לענין עונשין יש הרבה שזה בסקילה ובכרת וזה בלאו גרידא: **גמ'** זה וזה שוין. אסורין ביום טוב כשבת: **שאפשר.** כגון שנפגם מערב יום טוב: **שאי אפשר.** כגון שנפגמה ביום טוב: **מתני'** בידי אדם. יש בה מיתת ב"ד: **גמ'** אף יום הכפורים מתחייב בנפשו. דאיסור כרת כמיתת בית דין דמי: **ופטורים מלשלם.** אם הדליק גדישו של חבירו ביום הכפורים שאין תשלומין אבל חיוב מיתה שנאמר ולא יהיה אסון ענש יענש (שמות כא) הא אם יהיה אסון לא יענש [3]: **כל חייבי כריתות שלקו.** שהתרו בהן עדים על לאו שעמו כרת ולקו בבית דין: **נפטרו מידי כריתתן.** שוב אין בית דין של מעלה נפרעין: **תנינא.** דחלוקין: **ואם איתא.** דנפטרו: **אידי ואידי בידי אדם הוא.** אף ביום הכפורים יש מלקות על לאו שבו ובית דין פוטרין אותו מכרת: **אמר רב נחמן.** לעולם אין חלוקין עליו חביריו והא דקתני דאין זדונו בידי אדם: **הא מני ר' יצחק היא.** דאמר במסכת מכות דאין מלקין בלאו הניתן לאזהרת כרת אפילו התרו בו למלקות ויליף טעמיה מהאי קרא: **כל חייבי כריתות.** עריות היו בכלל ונכרתו הנפשות העושות וגו' שכתוב בפרשת עריות (ויקרא יח): **למה יצאת כרת באחותו.** לכתיב בקדושים תהיו [4] ואיש כי יקח את אחותו וגו': **לדונה בכרת ולא במלקות.** אם התרו בהן. ואף על גב דגדה נמי נשית באותה פרשה לדבר שנתחדש בה נשית להערותה [5]: **אפילו תימא רבנן היא.** דאמרי [6] מלקות אבל כרת ואפילו הכא [7] ליכא למילף מינה שחלוקין על רבי

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [עירובין דף פב:], ב) [פסחים דף נ:], ג) [ברכות דף כח. וש"נ], ד) [בילה לו:], ה) שבת ס: קכד. קלז: בילה כח. לו: [מוספתא פ"ח], ו) [בילה כח: ע"ש] ועי' רש"י שבת כד:, ז) [בילה כח: וש"נ], ח) [בילה דף כ: וש"נ], ט) [עי' מוספות מנחות דף לב. ד"ה תפילין], י) שבועות לג. פסחים כט. לב. כתובות ל. [מוספתא פ"ח ותוספתא ב"ק פ"ז], כ) [מכות כג.], ל) [מכות כג. ע"ש], מ) [מכות יג: דף כג: כריתות דף ב:], נ) כתובות לו:, ס) ויקרא כ, יז, ע) יבמות נד., פ) פ"ג ה"ז ועיין מסכת סופרים פרק י"ד ה"ו ובילקו"מ, צ) ביצה לז ע"א ע"ש.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומשלוח מנות איש לרעהו רבה שדר כל"ל ותיבות ומתנות לאביונים נמחק: (ב) שם מ"ט לא אמו רבנן א"ל דלמא: (ג) רש"י ד"ה כי נפקי וכו' לבית מרי כל"ל ותיבת אבא נמחק: (ד) תוספות ד"ה כאן וכו' מדלא מפליג אלא במכשירין: (ה) ד"ה חייבי וכו' לדונה בכרת ולא במלקות ומינה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' (ומתנות לאביונים). תא"מ (וכ"מ מרש"י דל"ג לה):

תורה אור השלם

א) בַּיָּמִים אֲשֶׁר נָחוּ בָהֶם הַיְּהוּדִים מֵאוֹיְבֵיהֶם וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נֶהְפַּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה וּמִשְׁלוֹחַ מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים: [אסתר ט, כב]

ב) וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלָאכָה לֹא יֵעָשֶׂה בָהֶם אַךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יֵעָשֶׂה לָכֶם: [שמות יב, טז]

ג) אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ לֹא יֹסִיף פֶּן יֹסִיף לְהַכֹּתוֹ עַל אֵלֶּה מַכָּה רַבָּה וְנִקְלָה אָחִיךָ לְעֵינֶיךָ: [דברים כה, ג]

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

הגהות וציונים

א) [עי' תוספות ע"ז יד ע"ב ד"ה חצב פירושו סל מלא תמרים] (גליון): ב) בכת"י ובע"י נוסף בעי רחמי עליה ואחייה לשנה אחרת א"ל וכו': ג) [בשאלתות לפורים איתא דאמימר] (גליון): ד) [בשאלתות איתא לא שמיע לי, תנא מיניה וכו'] (גליון): ה) ס"א (גליון), כ"ה בע"י אבל בכל הדפו"י ליתא: ו) בכת"י נוסף הוא הוא ולא. ובביצה איתא הוא לבדו יעשה לכם הוא ולא: ז) [צ"ל אמר קרא] (גליון), וכ"ה בכת"י: ח) בכת"י נוסף ולא קשיא, וכ"ה בביצה: ט) [במכות איתא ר"נ בר יצחק] (גליון): י) אבל בכולהו נסחי גרסינן קיימת בנו רבינו ומתנות לאביונים, הדר שלח ליה עגלא תליתאה ותלת גרבי דחמרא שלח ליה קיימת בנו רבינו ומשלוח מנות איש לרעהו (ריטב"א עיי"ש), ועי' מהרש"א וטו"א ובילקו"מ: כ) ועי' בר"ן פי' אחר בזה וכ"ה ברש"י כת"י: ל) יש להוסיף איכא מלקות (באה"מ): מ) [צ"ל הכי] (גליון), וכ"ה בכת"י: נ) בגמ' שבת שם נוסף שגגה:

עין משפט נר מצוה

מח א מיי' פ"ב מהל' מגילה הלכה טו סמג עשין ד טוש"ע א"ח סימן תרלה סעיף ד:

מט ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:

נ ג מיי' שם הלכה יד טוש"ע שם סעיף א:

נא ד ה ו מיי' פ"א מהלכות יו"ט הלכה ד ח סמג לאוין ע"ה טוש"ע א"ח סימן תלה סעיף א:

נב ז מיי' פ"א מהלכות שביתת עשור הלכה ב סמג לאוין סח טוש"ע א"ח סי' תריא סעיף ב:

נג ח מיי' פי"ז מהלכות סנהדרין הלכה ז סמג לאוין קנט:

רבינו חננאל

שלח ליה קיימת בנו רבינו א) ומתנות לאביונים נתת כלומר נתינת אביונים נתת לי מנה אחת והיא הירך חזר שלח לו עגל וג' קנקני יין כו'. בסימא פי' שיכור: אמר רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא מ"ט ימי משתה ושמחה כתיב. שיתין צעי פי' קערות במיני מטעמים: מתני' אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד. פי' בשבת אסור ביום טוב מותר. שנאמר אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם כגון אפייה ובישול וכיוצא בהן אבל מכשירי אוכל נפש כגון להוציא אש מן האבנים לבשל וכגון תקון סכין לשחוט בה וכיוצא בהן זה וזה שוין כשם שאסור בשבת כך אסור ביו"ט: גמ' מתניתין דלא כר' יהודה. דתניא אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד שנא' אך אשר יאכל לכל נפש כו' והאי דכתיב לכם לכם ולא לכלבים לכם ולא לעובדי כוכבים ר' יהודה מתיר אף במכשירי אוכל נפש שאי אפשר לעשותן מעיו"ט שנא' לכם לכל צרכיכם. וגרסי' בפרק משילין פירות [1] דאוקמה רב פפא להא דתנן אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד ב"ש היא: ירושלמי אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש והא איכא חייבין סקילה וכרת בשבת ואין סקילה ולא כרת ביו"ט. מכות ביום טוב ואין מכות בשבת. ואין תימא באוכל נפש מתני' היא והא תנינן משילין פירות דרך ארובה ביו"ט אבל לא בשבת. ב) א"ר יוסי והוא שמל. להדליק נר של בטלה ביו"ט אמר משמיה דר' יוחנן לא תתיר ולא תאסור: [מתני'] אין בין יוה"כ לשבת אלא ששבת זדונו סקילה בידי אדם ויוה"כ המחללו בזדון חייב כרת בידי שמים: [גמ'] הא לענין תשלומין זה וזה שוין שאין חייב בתשלומין דקם ליה בדרבה מיניה. מני מתני' רבי נחוניא בן הקנה שפוטר מן התשלומין בזה ובזה. דתניא ר' (יהודה) [נחוניא] בן הקנה היה עושה את יוה"כ כשבת לתשלומין כו'. תנן התם כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן דברי רבי חנניא בן גמליאל. א"ר יוחנן חלוקין עליו חבירו על רבי חנניא בן גמליאל ואומרים אע"פ שלקו לא נפטרו אמרי בי רב תנינא שחולקין עליו חבירו דתנן אין בין שבת ליוה"כ אלא ששבת זדונו בידי אדם ויוה"כ זדונו בכרת ואם המלקות פוטרתו נמצא גם זה זדונו בידי אדם. ואוקמה רב נחמן בר יצחק כרבי יצחק דתני ונכרתו הנפשות וגו' גם אחותו בכלל כל חייבי כריתות היא ולמה יצאת כרת באחותו לדונה בכרת ולא במלקות: מתני'

חשק שלמה על רבינו חננאל

א) גי' רבינו כאן היה כמו דאיתא בירושלמי בפירקין בסוף הלכה ד' ובשמילתות פ' ויקהל וכן הי' גירסת בעל מעורת המאור כאן בגמ' בגר ג' כלל ד' ח"ג פ"ג. ב) חסר כאן וכ"ה הלשון בירושלמי עוד מן הדא שוחקין עלי בשמיס למילה ביו"ט אבל לא בשבת א"ר יוסי והוא שמל וכו':